

יצירות קלאסיות נוספות

Frazer, G.J., *Apollodorus: The Library* (2 vols.), London 1921.

בירנבאום, ר', וייסרט, ר', *שירי קאטולוס*, ירושלים: מוסד ביאליק 1989.

בירנבאום, ר', *הוראטיוס: השירים*, ירושלים: מוסד ביאליק 1998.
דנציג, ג', *כסנופון: דיאלוגים סוקרטיים*, ירושלים: שלם 2002.
ליבס, י"ג, *כתבי אפלטון (חמישה כרכים)*, ירושלים, תל אביב: שוקן 1999.

שבתאי, א', *הסידוס: עבודות וימים*, תל אביב: שוקן 2004.
שימרון, ב', *צלניק-אברמוביץ, ר', הרודוטוס: היסטוריה*, תל אביב: פפירוס 1998.

ספר ראשון

(5-1) זעם אֶכִילֵס בן-פֶּלֶאוס, שירי אלה,¹ הזעם הנורא אשר המיט אין ספור מכאובים על האֶכִיִים,² והשליך נפשות גיבורים רבות ואיתנות אל הָאֵדֶס; עשה את גופותיהם טרף לכלבים ולכל בעלי הכנף, ותוכניתו של זָאוֹס נתממשה – (10-6) למן היום בו לראשונה נחלקו במריבה בן-אֶטְרָאוֹס, מלך בני האדם, ואֶכִילֵס הנהדר. מי מהאלים הביאם יחד להתעמת בריב? בנם של לֵטוֹ וזָאוֹס. הרי הוא, בכעסו על המלך, עורר מגפה קשה בקרב הצבא, והלוחמים הלכו וגוועו, (15-11) משום שבן-אֶטְרָאוֹס חילל את כבודו של כְּרִיסֵס הכוהן. זה האחרון בא אצל ספינותיהם המהירות של האֶכִיִים למען יפרה את בתו והוא נושא כופר עצום, ובידיו סמלי אֶפּוֹלּוֹן היוורה-למרחק מתנוססים על שרביט זהב. התחנן הוא בפני כל האֶכִיִים, (20-16) ובפרט בפני שני בניו של אֶטְרָאוֹס, מושלי הצבאות: "בני-אֶטְרָאוֹס³ ויתר האֶכִיִים הדורי-שריון-הרגל,⁴ הלוואי האלים אשר

1 הכוונה למוזה, אלת השירה.

2 אחד מכינויי היוונים; כך גם דְּנָאִים, אֶרְגָּאִים.

3 כלומר אגממנון ואחיו מנלאוס.

4 דוגמה לאחד מהתארים/הכינויים הקבועים (epitheta) שהם מסימני ההיכר של השירה האפית. הכוונה כאן למגפי שריון עשויים עור או מתכת ששימשו את הלוחמים כמגן לחלק התחתון של הרגל, מן

אולימפוס ביתם יתירו לכם לבוז את עירו של פריאמוס ולשוב לבתיכם בשלום. אך שחרור־נא את בתי היקרה וקבלו כופר זה

(25-21) בחרדת־כבוד לבני־זאוס, אפולון היורה־למרחק.

אז הריעו הסכמתם כל יתר האֵכֵיִים כי יש לירוא את הכוהן ולקבל את הכופר הנוצץ, אך הדבר לא הסב נחת לבני־אֵטֶרֶאוס,

לֶאֱגִמְמוֹן, בלבו. הוא גירשו באכזריות ואף ציווה פקודה נוקשה:

(30-26) "הישמר לך, זקן, פן אתקל כך, אני, ליד הספינות החלולות –

בין עכשיו עת תתמהמה כאן, בין תבוא שוב מאוחר יותר –

אכן אז לא יעילו לך השרביט וסמלי האל. אך אותה לא אשחרר;

טרם זאת תבוא עליה זקנה בביתי, באֶרְגוֹס, הרחק ממולדתה,

(35-31) בעודה מקדישה עצמה למלאכת האריגה ועולה על מיטתי.

לך מכאן! אל תעורר חמתי וכך תוכל לעזוב בבטחה יתרה!"

כך דיבר, והזקן פחד וציית לפקודתו. פסע הוא בשקט לצד

חוף הים ובי־השאן; אז, בהתרחקו משם, התפלל הישיש רבות

(40-36) לָאֵדוֹן אֶפּוֹלֹן, אשר אותו ילדה לְטוֹ יִפֶּת־הַשָּׁעַר: "שמע

אותי, בעל־הקשת־הכסופה הפורש חסותך על כְּרִיסָה וקִילָה

הקדושה, השולט בעוצמה על טַנְדוֹס, סְמִינְתָאוֹס! אם אי־

פעם סככתי עבורך מקדש נאה, או אם אי־פעם זכחתי לך עולת

ירכיים רשנות (45-41) של פרים ועזים, מלא־נא משאלתי זו: יכפרו

הדְנָאִים על דמעתי בחציר."

הקסול עד הברך (במקור: ἐὐκνήμυδες Ἀχαιοί).

5 ערים בקרבת טרויה. כריסס היה כוהן בכריסה.

6 אי קטן סמוך לחופי טרויה.

7 כינוי לאל אפולון המופיע רק כאן. משמעו "אל העכברים" והוא

נראה משקף תקופה שבה סגרו לאלים ברמות חיות (למשל הֶרָה

כפרה, ואתנה כינשוף). ייתכן כי יש כאן רמז למגפה הממשמשת ובאה

ואולי העכברים נתפסו כנשאי מחלת האבעבועות השחורות (שנשאייה הם העכברושים).

8 אחד מכינויי היוונים; ראו הערה 2.

כך דיבר בתפילתו; שמע אותו פויבוס־אפולון וירד מפסגות

אולימפוס, פָּעַס בלבו ועל כתפיו קשתו ואשפת החצים המכוסה

מכל צדיה. (50-46) רעמו החצים על כתפיו של האל הכועס בעורו

נע והולך, ויהי מראהו כלילה. אז התיישב הרחק מהספינות וירה

חץ. רעם נורא בקע מקשתו הכסופה. בתחילה יצא כנגד הפרדים

והכלבים הזריזים, (55-51) אך לאחר מכן ירה חץ מר ופגע בבני

האדם. ונתבערנה מדורות המתים הרבות ללא הרף.

תשעה ימים פשו במחנה חֲצִי האל, וכיום העשירי זימן אֶכִּילֵס

את העם לאספה. הֶרָה האלה לבנת־הזרועות השיאה לו זאת בנפשו,

(60-56) שכן דאב לבה על הדְנָאִים, הואיל וחזתה בחבלי גסיסתם.

אם כן משנתאספו הלוחמים והתגוררו יחדיו, קם ממקומו אֶכִּילֵס

קל־הרגליים ודיבר בקרבם: "בני־אֵטֶרֶאוס, עתה חושב אני כי נשוב

על עקבותינו, נתעה, ננדר, ואולי נוכל להימלט מן המוות, (61-

65) כי אכן עשו המלחמה והמגפה יד אחת להחריב את האֵכֵיִים.

אולם הבה נשאל נביא כלשהו או כוהן, או אף פותר חלומות,

שהרי גם החלום מְזָאוֹס, אשר יאמר מדוע כה רגז פויבוס־אפולון;

הימצא בנו דופי בשל נדר או הֶקְטוֹמְבָה? שלא שולמו? (70-66)

אולי ירצה להסיר מעלינו המגפה, לאחר שיגיע לאפו ניחוח עולת

שֵׁיִים ועזים טהורות."

כך אמר והתיישב במקומו. קם בקרבם קְלֶכְס בן־תֶּסְטוֹר,

המעולה שבחוזים בציפורים. הוא ידע את שהווה, את שיהיה ואת

שהיה לפניו, (75-71) והוביל את צי האֵכֵיִים אל אֵילִיוֹס¹⁰ בכישרון

נבואתו, אשר העניק לו פויבוס־אפולון. בטוב־דעתו נשא מילותיו

וידבר אליהם: "הו אֶכִּילֵס, אהוב זאוס, תצווני להסביר את זעמו

9 המונח מציין קורבן של מאה בהמות, או מספר רב של קורבנות באופן כללי.

10 אֵילִיוֹס (וכן איליון) הוא שם נרדף לטרויה.

של אפולון, האדון היווה-למרחק; (76-80) ובשל כך אדבר, אך אתה הסכת והישבע בפני כי תהיה נכון באמת לסייע לי במילים ובכוח ידך. הן סבור אני כי אעיר חמתו של איש אשר מושל ביד רמה בכל הארצות, והאכזריים סרים למרותו. שכן בשעת כעסו מתעלה מלך על פני אדם נחות ממנו; (81-85) ואם גם יכבוש את כעסו באותו היום, בכל זאת ישמור בלבו טינה לעתיד, עד אשר יממשנה. ואתה – שקול אם תצילני."

ענה לו אכילס קליהרגליים, פנה אליו ואמר: "אזור אומץ לרוב ואמור את דבר האל אשר תדע. (86-90) חי אפולון היקר לזאוס, אשר לו אתה, קלֶכס, נושא תפילה ופותח בפני הדיִנָאִים את דברי האל, כל עוד חי אני ומישיר מבטי על הארץ, איש מבין כל הדינאים לא ישא כנגדך ידיים אלימות כאן בצד הספינות החלולות; לא כל שכן אגממנון, אם אליו כוונתך, (91-95) אשר מתנשא עתה למכביר כי הוא המצוין מבין האכזריים."

נמלא אז אומץ נביא המופת וידבר: "האל אינו מוצא בנו דופי בשל נדר שלא שולם, גם לא בשל הקטומֶבָה, אלא בשל הכוהן, אשר את כבודו חילל אגממנון ואף לא שחרר את בתו ותמורתה לא לקח את הכופר. (96-100) על כן הביא עלינו מכאובים היווה-למרחק ועוד יוסיף להביאם. לא יסיר הוא מהדינאים את המגפה הנוראה עד אשר נשיב את הנערה מהירת-המבט לאביה שלה ללא מחיר וללא כופר, ולכריסה נוביל הקטומֶבָה קדושה. אז, משנחלה את פני האל, אולי נזכה בחסדו."

(101-105) כך אמר והתיישב במקומו. קם בקרבם הגיבור בן־אטראוס, אגממנון המושל במרחבים, והוא רוגז, ותמלא נפשו השחורה זעם למכביר וידמו עיניו לאש בוהקת. ראשית שלח מבט נורא, פנה אל קלֶכס ואמר: (106-110) "נביא אסונות, מעולם לא

בישרת לי טובות. תמיד יקר ללכך לנבא רעות, הן מעולם לא אמרת ולא הגשמת דבר מה לשבח. גם עכשיו מתנבא אתה בקרב הדינאים ומכריזו שבעבור זאת היווה-למרחק מקים עליהם מכאובים – (111-115) בעבור שאני סירבתי לקבל את הכופר הנוצץ תמורת הנערה כריסאִיס, כי חפץ אני מאוד להחזיקה בכיתי. ובאמת, אעדיף אותה בהרבה על פני קליטימנסטֶרה אשת חיקי, משום שאין היא נחותה ממנה, לא בגופה, לא במראה, אף לא בתבונה ובמעשיה. (116-120) אולם אף על פי כן הנני מוכן להשיבה, אם כך ייטב. מעדיף אני שהצבא יהיה חי ושלם מאשר שיאבד. אך מהרו והכינו לי תשורה, פן אהיה היחיד מבין הארִגָאִים ללא מענק־כבוד, שכן אין זה יאה. הן כולכם רואים כי תשוהתי הולכת ממני למחוז אחר."

(121-125) אז ענה לו אכילס הנהדר, מהיר-הרגל: "בן־אטראוס רבי-הכבוד, הנישא מבין כל רודפי-הבצע, כיצד יעניקו לך תשורה האכזריים אמיצי-הלב? אין אנו יודעים על מקום בו ימצא רוב אוצר לכלל, אך את אשר בזזו מן הערים¹² חילקנו בינינו (126-130) ואין זה יאה כי ישוּבו הלוחמים ויקבצו את השלל מחדש. אולם כעת, ותר על הנערה לטובת האל, ואנו האכזריים נגמול לך פי-שלושה וארבעה, אם רק יתן בידינו זאוס לבזוז עד תום את העיר טרוֹיה בצורת-החומות."

ענה לו אגממנון המושל, פנה אליו ואמר: (131-135) "אל תנסה להוליכני כך שולל, אם כי איש-חיל ומופת אתה, אכילס הדומה־לאלים, שכן לא תצלח ולא תשכנעני. אכן, אתה עצמך רוצה לשמור את מענק־כבודך, אך אני אשב למעשה מחוסר כול. הבֶּשֶׁל כך תצווני להשיב את הנערה? אולם אם האכזריים אמיצי-הלב יתנו לי תשורה, (136-140) יסבו נחת ללבי וכך תהיה מידה שקולה כנגד

12 הכוונה לערים קטנות בסביבותיה של טרויה, כדוגמת כריסה.

11 אחד מכינויי היוונים; ראו הערה 2.

מידה.¹³ אך אם לא יתנו, אלך בעצמי ואקח את מענק-כבודך שלך או את זה של אִיאָס,¹⁴ או אף אקח את תשורתו של אוֹדִיסֵאוֹס ואובִילֵנה – יתמלא כעס האיש אשר אניע אליו. אך בדברים אלה נהפוך שוב מאוחר יותר, (141-145) עתה בואו ונוריד ספינה שחורה אל הים האלוהי, נקבץ לתוכה חותרים כהלכה, נעלה הֶקְטוֹמְבָּה ונוליך את כְּרִיסֵאִיס יפת-הלחיים אל סיפונה. אחד יהיה הקברניט, אדם משיא-עצה: אִיאָס, אִידוֹמֵנָאוֹס, או אוֹדִיסֵאוֹס הנהדר, (146-150) או אתה, בן-פֵּלָאוֹס, התקיף מכל בני האדם, על מנת שתערוך את טקסי הקודש ותחַלֵּה את פניו של היורה-למרחק בעבורנו.¹⁵ הביט בו בכעס אכִילֵס קל-הרגליים, פנה אליו ואמר: "אוי לי, עטור אתה חוסר-בושה, חורש-מזימות, כיצד יציית לפקודותיך איש מבין האֲכִיִּים בלב שלם, (151-155) יצא לשדה הקרב או ילחם בעוז בחיילי האויב? הרי לא בגלל הֶטְרוֹיָאנִים אוחזי-החנית באתי אני הנה להילחם, הן בי כלל לא פגעו הם: מעולם לא חטפו את בקרי ולא את סוסי, אף לא החריבו אי-פעם את התבואה בפתִּיהָ¹⁶ הפורייה, מכללת-בני-האדם; (156-160) הרי שוכנים בינינו הרים מטילי-צל רבים והים המהדהד בגליו. אולם בעקבותיך, הו חסר-בושה לרוב, באנו למען יגיל לך, וגבינו מחיר מן הֶטְרוֹיָאנִים עבור מְנָלָאוֹס ועבורך, עורפנים.¹⁶ אך אינך נותן דעתך ואינך מטריד

13 במקור, אנגמנון פותח כאן משפט תנאי וקוטע את חוט מחשבתו, שכן הוא לא אומר את תוצאתו: "אולם אם האכיים אמיצי-הלב יתנו לי תשורה ויסבו נחת ללבי, כך שתהיה מידה שקולה כנגד מידה ...". עלינו להשלים "אקבל זאת".

14 באיליאדה מופיעים שני גיבורים בשם אִיאָס. אִיאָס בן טֵלְמוֹן (אִיאָס "הגדול") ואִיאָס בן אוֹאִילָאוֹס (אִיאָס "הקטן"). כאשר לא נוסף לשם אפיון, הכוונה היא בדרך כלל לאִיאָס בן טֵלְמוֹן. הוא ואודיסאוֹס מתווכים כאן כשניים מהחשובים במנהיגי היוונים.

15 מולדתו של אכִילֵס, חלק מחבל תֶּסְלִיָה שבצפון יוון.
16 במקור: συνωπάζω שמשמעו "בעל עיני כלב" והוא משל לחוסר בושה.

עצמך בדבר מעניינים אלה. (161-165) יתרה מזו, מאיים אתה כי בעצמך תגזול ממני את תשורתי, שלמענה עמלתי רבות והעניקו לי אותה בני-האֲכִיִּים. לעולם איני משתווה לך במענק-הכבוד, עת האֲכִיִּים בוזים עיר משגשגת מערי הֶטְרוֹיָאנִים.¹⁷ עם זאת, את רוב מהלך המלחמה רבת-הטלטלות (166-170) מכוונות ידי שלי, אך כאשר מגיעה עת חלוקת השלל, מענק-כבודך גדול בהרבה, ואילו אני שב לספינותי עם חלקי הקט לאחר שיגעתי בלחימה. עתה אשוב לפתִּיהָ, שכן טוב בהרבה לשוב הכיתה בספינות קמורות-החרטום, וכן אין בדעתי (171-175) לשהות כאן חסר-כבוד ולהרעיף עליך שפע ועושר."

אז ענה לו אַנְגֵמֶנוֹן, מלך בני האדם: "ברח, אדרבא, אם אכן לֵבך להוט לכך. אני לא אתחנן בפניך להישאר למעני. אחרים, אשר יכבדוני, עומדים לצדי ובייחוד זֵאוֹס הנבון-בעצה. (176-180) אתה השנוא עלי מכל המלכים צאצאי-זֵאוֹס; תמיד המריבה יקרה ללבך, מלחמות ומערכות קרב. ואם מתעלה אתה מאוד בכוחך, ניחא – האל נתן זאת לך. לך לביתך עם ספינותיך ורעיך ומלוך על הַמִּיֶדְמִידוֹנִים,¹⁸ אני לא אטריד את עצמי בגללך, (181-185) אף אין לי עניין בכעסך. אך זאת אוסיף ואאיים: כשם שפויבוס-אֶפּוֹלוֹן חוטף ממני את כְּרִיסֵאִיס, ואני אשלח אותה בספינתי עם קהל מרעי, כך אלך בעצמי ואוביל את כְּרִיסֵאִיס,¹⁹ שניתנה לך כמענק-כבוד, אל אוהלי²⁰ שלי. וזאת על מנת שתדע אל נכון

17 הכוונה כאן לערים קטנות בסביבותיה של טרויה.

18 נתיניו של אכִילֵס אשר חיו בתסליה.

19 בתו של כְּרִיסֵאוֹס. אכִילֵס שבה אותה לאחר שהרג את בעלה ואחיה בזמן כיבוש העיר לִיֶדְנֵסוֹס (השוו לספר שני, שורה 690).

20 את המילה αἰὼν תרגמתי "אוהל", אף שמקובל לחשוב כי מדובר בבקתת עץ.

(190-186) עד כמה אדיר אני ממך, וכך יחשוש גם אחר לטעון כי הוא שווה לי, ולא ישקול עצמו כנגדי.²¹ כך דיבר, וכאב עלה בן-פלאוס. המה לבו בחזהו השעיר והיה פוסח על שתי הסעיפים: האם ישלוף חרבו החדה מצד ירכו, (191-195) יקים מהומה במחנה ויקטול את בן-אטראוס, או שמא יעצור את כעסו ויכבוש את להט לבו. עודו מתחבט בדברים אלה במחשבתו ובלבו, החל מושך את חרבו הגדולה מנדנה והנה אֶתְנָה באה מן השמים. הִרָה האלה לבנת-הזרועות שיגרה אותה, (196-200) שכן שווה אהבתה בלבה לשני הגיבורים וחרדה היא להם. באה אֶתְנָה, ניצבה מאחוריו ואחזה בשערו הזהוב של בן-פלאוס, לעיניו בלבד נגלתה היא ומבין האחרים איש לא חזה בה. נדהם אֶכִילֵס, הסתובב לאחור ומיד הכיר את פֶלֶס-אֶתְנָה, וַתְּבַהֲקֶנָה עיניה הנוראות. (201-205) נשא קולו ופנה אליה במילים בנות-כנף:²² "בת-זאוס נושא-האֵיגִיס,²³ מדוע הגעת כעת? האם על מנת שתראי את יהירותו של אֶגְמֶמְנוֹן בן-אטראוס? אומר לך דבר מה, והוא שיתגשם לדעת: ייתכן כי במהרה יאבד את חייו בשל גאוותו היתרה."

(210-206) השיבה לו האלה אֶתְנָה אפורת-העין²⁴ לאמור: "באתי אני מן השמים על מנת לעצור את עוצמתך, אם אך תשמע בקולי. הִרָה האלה לבנת-הזרועות שיגרה אותי, הן שווה אהבתה בלבה לשניכם וחרדה היא לכם. אולם בוא, חֲדַל מהמריבה ואל תשלוף החרב בידך. (211-215) אמת ויציב, תוכיחנו במילותיך באשר לעתיד

21 זהו אחד מהכינויים (אפיתטים) הנפוצים והציוריים שבשירת הומוס. המילים נתפסות כ"מתעופפות" מפיו של הדובר אל אוניו של השומע (במקור: ἔπεα πτερόεντα).
22 הוא מגינו של זאוס, המשמש גם את יתר האלים.
23 במקור: λαυκώπις שמשמעו "בעלת עיני/פני ינשוף". השוו להערה 7. כנראה שעוד בתקופת הומוס התואר איבד את משמעו המילולי והתרגום בא לשקף זאת.

לבוא; הרי זאת אומר, והוא שיתגשם: הנה תבוא עת ויונחו בפניך מתנות נהדרות, רבות פיי-שלושה, עקב חטא גאוותו זה. אך אתה רסן עצמך וציית לנו."²⁵ ענה לה אֶכִילֵס קל-הרגליים, פנה אליה ואמר: (216-220) "עלי לכבד, אלה, את ציוויכן, על אף כעסי הרב בלבי. הרי כך ייטב: האיש אשר מציית לאלים, מרבים הם להיעתר לו." אמר, והסיר את ידו האדירה מהניצב הכסוף, רחק את החרב הגדולה לנדנה ולא המרה (221-225) את מצוות אֶתְנָה. היא שבה לאולימפוס, אל ארמונו של זאוס נושא-האֵיגִיס ולחברת האלים האחרים.

שוב אז נשא בן-פלאוס מילים הרות-גורל, כי עדיין לא סר מכעסו, וידבר אל בן-אטראוס: "שיכור כבד מיין, בעל עיני כלב ולב צִבִיה,²⁶ (226-230) מעולם לא העזת בלבך לעטות שריון ולהיחפז עם הצבא אֵלִי קרב, אף לא לצאת למארב עם הטובים שבאֵכִיִּים; אכן דבר זה נראה לך כמוות. ודאי נעים יותר בהרכה לגזול מתנות מיד כל איש אשר ידבר כנגדך במחנה האֵכִיִּים הרחב. (231-235) מלך טורף-בשר-עמו, שולט אתה על חסרי-תוחלת, שאלמלא כן, בן-אטראוס, היית עכשיו עולב זו הפעם האחרונה. אך אומר לך ואשבך שבועה גדולה: חי שרביט זה,²⁷ אשר לעולם לא יצמיח עוד עלים וענפים, מאז לראשונה עזב את גזע העץ בהרים (236-240) ולא יוסיף לפרוח; הרי הנחושת²⁸ החליקה אותו מכל צדיו והסירה

24 כלומר להִרָה ולאתנה.
25 "בעל עיני כלב", כאמור, הוא סמל לחוסר בושה (ראו הערה 16); "לב צביה" הוא סמל לפחדנות.
26 רשות הדיבור באספה ניתנה לאדם האוחז בשרביט, אשר ניתן לו על ידי אחד הכרוזים.
27 במקור: χαλκός שמשמעו "נחושת", או "כרונוזה, ארד". השימוש כאן הוא מיטונימי, כלומר החומר שממנו עשוי הכלי מציין את הכלי

את עליו וקליפתו. עתה נושאים אותו בכפות ידיהם בני־האֲכִיִּים החורצים משפט, מביאי המסורות מִזְאוֹס. וזו תהיה לך השבועה הגדולה: אמת, יגיע יום בו תבוא על כל בני־האֲכִיִּים ערגה גדולה לאֲכִילָס. (241-245) אולם אז לא יהיה בכוחך לפצותני, גם אם תרגז מאוד, כאשר רבים יאבדו ויפלו בידיו של הֶקְטוֹר הורג־האדם. ואתה בקרבך תשסע את לבך בכעס, משום שלא הוקרת כבוד כל עיקר למעולה בבני־האֲכִיִּים."

כך דיבר בן־פִּלָאוס, השליך ארצה את השרביט (246-250) המשובץ מִסְמֵרוֹת זהב ושב למקומו; למולו זעם בן־אֶטְרָאוֹס. אז קם ביניהם נֶסְטוֹר,²⁸ בעל אמרי השפר, הנואם צח־הקול בבני־פִּילוֹס; קול מתוק מדבש ניגר מלשונו. כבר שני דורות בני־אדם היו־דעים־שפה²⁹ (251-255) הלכו לעולמם, אלה שלפנים נתחנכו וגדלו עמו בפִּילוֹס הקדושה, ועתה היה הוא מלך ברור השלישי. בטוב־דעתו נשא מילותיו וידבר אליהם: "אבוי, אכן כאב גדול בא לאדמת אֲכִיָּה! בוודאי יצחק פְּרִיאֵמוֹס ובני־פְּרִיאֵמוֹס יעלו, (256-260) אף יתר הֶטְרוֹיָאֲנִים ישמחו מאוד בלבם, אם אך יִוָּדַע להם כל זאת בדבר מריבת שניכם, אתם המעולים שבִּדְנָאִים במתן עצה ובלחימה. על כן שמעו לי: שניכם צעירים ממני; הן כבר בימים עברו התהלכתי בחברת גיבורים טובים אף מכם (261-265), וגם הם מעולם לא הקלו בי ראש. גברים שכאלה שוב לא ראיתי

עצמו. הכוונה, למעשה, היא לחרב/מאכלת/סכין שבעזרתם החליקו את גזע העץ.

²⁸ הזקן שבמנהיגי האֲכִיִּים, מלך פִּילוֹס. ממלכתו שכנה בחוף המערבי של הפלופונסוס. הוא מתואר להלן כמי שחי כבר שני דורות ועתה מולך ברור השלישי, מכאן שהיה כנראה בשנות השבעים לחייו.

²⁹ במקור: μέρπων ἀνθρώπων. משמעות שם התואר μέρπων אינה ודאית ומקובל לחשוב כי הוא מציין את היכולת לתקשר באמצעות שפה.

ואף לא אראה עוד, כדוגמת פִּרִיתוֹאוֹס ודֶרִיאָס רועה הצבאות, קֶאֱיֵנָאוֹס, אֶכְסֵדְיוֹס ופּוֹלִיפֵמוֹס השווה־לאלים, וכן תֶסְאוֹס בן־אֵיגָאוֹס, דמיונו בבני־האלמוות.³⁰ (266-270) היו אלה האיתנים בבני האדם הולכי־הארץ. איתנים היו ובאיתנים נלחמו – חיות הפרא שוכנות ההרים³¹ – ובאלימות אבדו מן העולם. עמם התעריתי בבואי מִפִּילוֹס, הלאה מארצי הרחוקה, שהרי הם זימנו אותי. (271-275) אני נלחמתי בכוחי שלי, ואין איש כיום בבני האדם הולכי־הארץ שיוכל להילחם נגדם. הם הקשיבו לעצותי וצייתו לדבריי; אם כן צייתו גם אתם, משום שהציות טוב יותר. אתה, על אף כוחך, אל תגזול ממנו את הנערה, (276-280) אלא ותר, הואיל ובני־האֲכִיִּים הקדימו להעניק לו אותה כתשורה. ואתה, בן־פִּלָאוס, אל תהיה נכון לריב ולהתנגד בכוח למלך, היות שמעולם לא זכה מלך נושא־שרביט למנת־כבוד כשלו, וזֶאוֹס העניק לו תהילה. אף אם איתן אתה, ואלה היא אמך יולדתך, (281-285) בכל זאת הוא נישא יותר, כי על רבים מאוד ימלוך. בן־אֶטְרָאוֹס, עצור את עוצמתך, מתחנן אני כי תרפה מכעסך על אֲכִילָס, כאשר הוא חומת מגן לכל האֲכִיִּים מפני המלחמה הנוראה."

ענה לו אֶגְמֵמֶנוֹן המושל, פנה אליו ואמר: (286-290) "אכן, כל הדברים הללו, ישישי, דיברת כסדרם. אך גבר זה רוצה להתעלות על כל האחרים, על כולם רוצה לשלוט, ככולם למשול ולהכפיף את הכול לציוויו, אשר אותם, דומני, שום איש לא ימלא. אם

³⁰ נֶסְטוֹר מאזכר דמויות גיבורים אלה מן המיתולוגיה כדי לתת משנה תוקף לדבריו – הוא התהלך בקרב הגיבורים הגדולים ביותר. הוא מתייחס כאן למלחמת הלפיתים (שבט בני־אדם) בקנטאורים (שחזיים אדם חזיים סוס). פִּרִיתוֹאוֹס היה מלך הלפיתים וידיד נפשו של תסאוס, מלך אתונה.

³¹ הכוונה לקנטאורים.

האלים הקיימים לעד עשוהו לוחם אוֹחוֹ-חֲנִית, (295-291) הִבְשֵׁל כֶּךְ יִתִּירוּ לוֹ לְדַבֵּר דְּבָרֵי נֹאצָה?³²

ענה לו בהתרסה אֲכִילָס הנהדר: "אמת, אֶקְרָא פֶּחֶדָן וְחֹסֶר-תּוֹחֶלֶת, אִם אֵכֵן אַעֲתֵר לָךְ בְּמִשְׁמִימָה כִּלְשֵׁהי אֲשֶׁר תִּזְרֶה. עַל אַחֲרִים צוּוה דְּבָרִים אֱלֹהִים, שְׁהִרִי עָלַי (300-296) לֹא תִפְקֵד; אֵינִן בִּדְעָתִי שֶׁל עוֹד לִצִּיִּית לָךְ. אֲךְ דְּבַר נּוֹסֵף אֹמֵר לָךְ, וְאַתָּה הַטְּמַן זֹאת בְּנִפְשְׁךָ: לֹא אֶלְחֵם בְּיָדִי עֲבוֹר הַנְּעֵרָה, לֹא בָךְ וְלֹא בְּמִישֵׁהוּ אַחֵר, הוּאֵל וְהִיא שְׂגוֹלָתָם מִמֶּנִּי, אֲתָם נִתְּתָם לִי אוֹתָהּ. אוֹלָם שְׂאֵר רִכּוּשִׁי הַנִּמְצָא לִיד סְפִינְתִי הַשְּׁחוּרָה, הַמְּהִירָה, (305-301) מִמֶּנּוּ לֹא תִגּוֹזַל דְּבַר וְתִישָׂאָהוּ בַּעֲלִי-כּוֹרְחִי. וּבִאֲמַת, בּוֹא וְנִסֶּה, עַל מִנֵּת שִׁידְעוּ גַם הַלֵּלוּ: מִיִּד יִזּוֹב דַּמָּךְ הַשְּׁחוּר סָבִיב כִּידוֹנִי."

כֶּךְ, מִשְׁהַתַּעֲמָתוֹ הַשְּׁנִיִּים בְּמִילִים עוֹיִנוֹת, קָמּוּ מִמְּקוֹמָם וּפִיזְרוּ אֶת אִסְפַּת הָאֲכִיִּים לְצַד הַסְּפִינּוֹת. (310-306) שָׁב בֶּן-פִּלְאֹס אֶל אוֹהֲלֵיוֹ וּסְפִינּוֹתָיו הַמֵּאוֹחֲנוֹת בְּלוֹוִיִּת בֶּן-מְנוֹיִטְיָאֹס³³ וְרַעֲיוֹ. אֲךְ בֶּן-אַטְרָאוֹס נִחְפָּז וְהוֹרִיד סְפִינָה מִהִירָה אֶל הַיָּם, בַּחֵר עֲשָׂרִים חוֹתָרִים, הֶעֱלָה לְתוֹכָהּ הֶקְטוֹמָכָה לְכַבּוֹד הָאֵל, הוֹבִיל לְסִיפּוֹנָה אֶת כְּרִיסְאִיס יַפֶּת-הַלְחִיִּים (315-311) וְהוֹשִׁיבָהּ. עָלָה גַם הַקְּבֵרְנִיט, אוֹדִיִּסְאוֹס רֶב־הַתּוֹשִׁיָּה.

אִז, מִשְׁעָלוּ לְסִפִּינָה, הַפְּלִיגוּ בְּנִתִּיבִים הַלְּחִים.³⁴ בֶּן-אַטְרָאוֹס צִוּוּהוּ אֶת הַחִיָּלִים לְהִיטְהֵר, וְהֵם נִטְהָרוּ, הַשְּׁלִיכוּ חֶרְפָּתָם לִים³⁵

32 קיימים חילוקי דעות בקשר למובנו של משפט זה ("הבשל כן ... נאצה"? הוא טור 291 במקור) וזאת משום הבעייתיות בהבנת הפועל ποθέω, שהוראתו "להקדים לרוץ". לא ארחיב בסוגייה זו, אך אציין כי ניתן גם לתרגם טור זה כך: "הבשל כן נחפזים דברי נאצתו להישמע?"

33 כלומר פֶּטְרוֹקְלוֹס, ידיד נפשו של אכילס.

34 כלומר, הים.

35 זהו טקס סמלי של היטהרות במים מנגע המגפה.

וְהִקְרִיבוּ לְאַפּוֹלוֹן הֶקְטוֹמָבוֹת שְׁלֵמוֹת, (320-316) פְּרִים וְעִזִּים, לְצַד חוֹף יָם הַשְּׁמָמָה.³⁶ נִיחוּחַ הָעוֹלָה הַסְּתַחֲרָר, הִיתַמֵּר בַּעֲשָׂן וְהִגִּיעַ לְשַׁחֲקִים.

כֶּךְ עָמְלוּ הֵם בְּדְבָרִים אֱלֹהִים בְּמַחֲנָה. אֲךְ אֲנִמְמָנוֹן לֹא סָר מִדְּבָרֵי הַמֶּדְרוֹן אֲשֶׁר קוֹדֵם אֵיִים עַל אֲכִילָס. פִּנָּה בְּדְבָרִים אֶל טִלְתִּיכִיּוֹס וְאוֹדִיכִיטָס, (325-321) שֶׁהִיוּ כְּרוֹזִים וּמִשְׁרָתָיו הַזְּרִיזִים: "לִכּוּ לְאוֹהֲלוֹ שֶׁל אֲכִילָס בֶּן-פִּלְאֹס, תִּפְסּוּ אֶת כְּרִיסְאִיס יַפֶּת-הַלְחִיִּים בִּידָה וְהוֹבִילוּהָ. אֲךְ אִם לֹא יֵתֵן אוֹתָהּ, אֲנִי עֲצָמִי אֲבוֹא בְּלוֹוִיִּת רַבִּים וְאֶקְחָנָה, וְעֹבְרוֹ רַק יִקְשֶׁה הַדְּבַר."

(330-326) כֶּךְ אָמַר, שִׁלַּחַם וְאֵף צִוּוּהוּ פְּקוּדָה נּוֹקְשָׁה; הִלְכוּ הַשְּׁנִיִּים עַל-כּוֹרְחָם לְצַד חוֹף יָם הַשְּׁמָמָה וְהִגִּיעוּ אֶל אוֹהֲלֵי הַמִּיִּקְדוֹנִים וּסְפִינּוֹתֵיהֶם. אוֹתוֹ הֵם מִצְאוּ יוֹשֵׁב בְּאוֹהֶל, לִיד סְפִינּוֹת הַשְּׁחוּרָה, וְלִמְרָאָה שְׁנִיָּהם לֹא שִׁמַּח אֲכִילָס. (335-331) עֲמְדוּ הֵם בְּרַעַד וּבִירֵאֶת-כְּבוֹד כִּלְפֵי הַמֶּלֶךְ, לֹא פָנוּ אֵלָיו וְלֹא שָׁאוּ אוֹתוֹ מֵאוֹמָה. אֲךְ הוּא הִבִּין הַדְּבַר בְּנַפְשׁוֹ וַיֵּשָׂא קוֹלוֹ וַיִּקְרָא: "שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם, כְּרוֹזִים, שְׁלִיחֵי זָאוֹס וּבְנֵי הָאָדָם, מֵהָרוּ וּבּוֹאוּ! בְּעֵינֵי אֵינֶכֶם נוֹשָׂאִים אֶשֶׁם, אֵלֹא אֲנִמְמָנוֹן, (340-336) אֲשֶׁר שִׁלַּח אֲתָכֶם בַּעֲבוּר הַנְּעֵרָה כְּרִיסְאִיס. בּוֹא, פֶּטְרוֹקְלוֹס צֶאצֶּא-זָאוֹס, הוֹצֵא אֶת הַנְּעֵרָה, תֵּן לָהֶם וַיּוֹבִילוּהָ. יִהְיוּ שְׁנֵי אֱלֹהִים עֲרִים בְּפָנֵי הָאֱלֹהִים הַבְּרוּכִים, בְּפָנֵי בְנֵי-אָדָם שְׁסוּפָם מוֹת וּבְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַזֶּה הָאֲכֹזֵר – אִם שׁוֹב אֵי-פַעַם (345-341) יִגִּיעַ הַכּוֹרַח שְׁאוּשִׁיעַ אֶת הָאֲחֵרִים מִחוּרְבֵּן נוֹרָא. אֲמַת, הוּא רוֹתַח בְּנַפְשׁוֹ הַהֶרְסָנִית וְאֵינּוּ יוֹדַע כִּלָּל לְהַבְחִין, אֵינּוּ מְבִיט לְפָנִים וְלֹאֲחוֹר, כִּיצַד יוֹכְלוּ הָאֲכִיִּים לְהִילָחֵם בְּכִטְחָה לְצַד הַסְּפִינּוֹת."

כֶּךְ דִּיבַר, וּפֶטְרוֹקְלוֹס מִילָא אֶת מְבוֹקְשׁוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ הָאֱהוּב, (350-346) הוֹבִיל אֶת כְּרִיסְאִיס יַפֶּת-הַלְחִיִּים אֶל מַחוּץ לְאוֹהֶל, מְסָרָה

36 הוראתו של שם התואר היווני (ἀτρυγέτος) היא "שאינו מניב פרי".

להם ויובילוהו. שבו הם אל ספינות האֲכִיִּים ועל־כֹּרַחַה הלכה עמם האִישָׁה. אולם אֲכִילֵס שָׁפַךְ דַּמְעוֹתָיו, סָר לְבָרוֹ וְהִתְיַשֵּׁב הֵרַחַק מֵרַעֲיָו על חוץ הים האפור, צופה אל מרחביו האִינסוֹפִיִּים. (355-355) שטח יָדָיו וְהִתְפַּלֵּל רְבוּת לֵאמֹר הִיָּקְרָה: "אִמִּי, הֵן אַתְּ יִלְדִיתִנִּי וְקִצְר־יָמִים אֲנוּכִי; הִנֵּה כִּי כֵן, הִיָּה עַל זֶאֱסוֹ שׁוֹכֵן־הָאוֹלִימְפּוֹס הָרֹעֵם־בְּמִרְמִים לְהַפְקִיד בְּיָדִי אֶת מִנְת־כְּבוֹדִי. אולם כעת לא שילם לי כְּדָבְעִי וְלוֹ קִמְעָה. אַמֵּת, בֶּן־אֶטְרָאוֹס, אֲגַמְמֶנּוֹן הַמוֹשֵׁל בְּמִרְחָבִים, (360-356) מַלְלֵל אֶת כְּבוֹדִי. תִּפֶּס הוּא אֶת תְּשׁוּרָתִי וִיחֻזֵּק בָּהּ, הֵן בַּעֲצָמוֹ גֹּזֵל אוֹתָהּ."

כך דיבר והוֹלִיל דַּמְעָה, ואִמֹּר הַגְבִּירָה שָׁמְעָה אוֹתוֹ וְהִיא יוֹשֶׁבֶת בְּמַעֲמָקֵי הַיָּם לְצַד אֲבִיהָ הַזֶּקֶן.³⁷ בְּמַהֲרָה עֲלָתָה כֵּאֵד מֵתוֹךְ הַיָּם הָאֵפֹר וְהִתְיַשְׁבָּה אֶל מוֹל בְּנֵה הַבּוֹכָה. (365-361) וְתִלְטַפְנוּ בִּידָה וְתֹאמְרוּ דְּבָרָה וְתִקְרָא: "יִלְדִי, מִדּוּעַ תִּבְכֶּה? מָהוּ הַכָּאֵב שֶׁכָּא לְךָ בְּנַפְשְׁךָ? אֲמֹר, אֵל תִּסְתִּיר זֹאת בְּמַחֲשַׁבְתְּךָ, וְכֵן נָדַע שִׁנִּינוּ."

נֹאנַח בְּכַבְדּוֹת אֲכִילֵס קִלְ־הַגְלִיִּים, פָּנָה אֵלֶיהָ וְאָמַר: "יָרַעַת זֹאת, וּמִדּוּעַ אִסְפַּר לְךָ כָּל הַדְּבָרִים הַלֵּלוֹ וְאֵת כָּבֵד מְכִירָה אוֹתָהּ? (370-366) בָּאֵנוּ אֶל תְּבֵהָ, עִירוֹ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל אֶאֱטִיוֹן.³⁸ הִחֲרַבְנוּ אוֹתָהּ וְאֵת כָּל הַשִּׁלָּל הַבָּאֵנוּ לָכָאן. חִילְקוֹ בְּנֵי־הָאֲכִיִּים אֶת הַשִּׁלָּל בִּינֵיהֶם כְּהִלְכָה, וּבְחָרוּ עֲבוּר בֶּן־אֶטְרָאוֹס אֶת כְּרִיסָאִיס יִפְת־הַלְחִיִּים. אֵךְ עֵתָה כְּרִיסָס, כֹּהֵן אֶפּוֹלוֹן הַיּוֹדֵה־לְמִרְחָק, (375-371) בָּא אֲצֵל סְפִינוֹתֵיהֶם הַמַּהֲרָה שֶׁל הָאֲכִיִּים עוֹטֵי־שְׂרִיֹן־הַנְּחוּשֶׁת לְמַעַן יִפְדֶּה אֶת בָּתּוֹ, וְהוּא נוֹשֵׂא כּוֹפֵר עֲצוֹם וּבִידָיו סְמִלֵי אֶפּוֹלוֹן

37 שְׁמוֹ נֶרָאוֹס, וְזֶן הֵי, אֲבִיהָ שֶׁל הַנְּרָאִידוֹת (נִימְפוֹת הַיָּם). אִימֹר שֶׁל אֲכִילֵס הִיא תִּסִּיס, אֲשֶׁר נִישָׂאָה לְבֶן־הַתְּמוּתָה פֶּלָאוֹס (הַשּׁוֹי לְקַאֲטוֹלוֹס, שִׁיר 64). הָאֵלִים עֲצָמָם נִכְחוּ בְּחַתּוֹנָתָם. אולם עֲכָשִׁי, מִשְׁפָּלָאוֹס הִיָּה כָּבֵד זָקֵן, שֶׁבָה תִּסִּיס לְמַעֲמָקֵי הַיָּם.
38 תְּבֵהָ הִיָּתָה עִיר בְּקֶרֶבֶת טְרוֹיָה. אֶאֱטִיוֹן הִיָּה אֲבִיהָ שֶׁל אַנְדְּרוֹמַכָּה, אֲשֶׁתּוֹ שֶׁל הַקְּטוֹר.

הַיּוֹדֵה־לְמִרְחָק מִתְנוֹסְסִים עַל שֶׁרִכִּיט זֶהָב. הַתַּחֲנוּן הוּא בְּפָנֵי כָּל הָאֲכִיִּים, וּבִפְרָט בְּפָנֵי שְׁנֵי בָנָיו שֶׁל אֶטְרָאוֹס, מוֹשֵׁלֵי הַצְּבָאוֹת. (376-380) אִז הָרִיעוּ בְּהַסְכָּמָה כָּל יִתְרֵי הָאֲכִיִּים כִּי יֵשׁ לִירֹא אֶת הַכּוֹהֵן וּלְקַבֵּל אֶת הַכּוֹפֵר הַנוֹצֵץ, אֵךְ הַדְּבָר לֹא הִסֵּב נַחַת לְבֶן־אֶטְרָאוֹס, לְאֲגַמְמֶנּוֹן, בִּלְבָד. הוּא גִירָשׁוֹ בְּאִכְזוּרִיּוֹת וְאֵף צִיוּוֹה פְּקוּדָה נּוֹקְשָׁה. בְּכַעַס שֶׁב הַזֶּקֶן עַל עֲקֻבוֹתָיו, אֵךְ אֶפּוֹלוֹן (385-381) שָׁעָה לְתַפְלִיתּוֹ, כִּי יִקָּר לְלָבֹד מְאֹד. הוּא שִׁלַּח בְּאֶגְגָּאִים אֶת חֲצוֹ הַנוֹרָא, וְעֵתָה גּוֹעֵוֹ הַלּוֹחֲמִים בְּהַמוֹנִיָּהִם. חֲצִי הָאֵל הַתְּעוֹפְפוֹ לְכָל עֶבֶר בְּמַחֲנֵה הָאֲכִיִּים הֵרַחֵב, וְנִבִּיא הַיּוֹדֵעַ אוֹמְנוֹתוֹ הֵיטֵב בִּישֹׁר לָנוּ אֶת אוֹתוֹתָיו שֶׁל הַיּוֹדֵה־לְמִרְחָק. (390-386) מִיד קִרְאֵתִי רֹאשׁוֹן כִּי יֵשׁ לְחָלוֹת אֶת פָּנֵי הָאֵל; אוֹ אִז נִתְקַף בֶּן־אֶטְרָאוֹס כַּעַס, קָם לְאַלְתֵּר וְאִיִּים עָלֵי בְּמִילִים, וְאִכֵּן הוּא שֶׁהִתְגַּשֵּׁם. הֵן הָאֲכִיִּים מִהִירֵי־הַמִּבְטָ שׁוֹלְחִים אוֹתָהּ בְּסַפִּינָה מִהִירָה אֶל כְּרִיסָה וּמוֹבִילִים מִתְנוֹת לְאֶדוֹן; (391-395) אֵךְ אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה עֵתָה הִלְכוּ כְּרוּזִים וְהוֹבִילוֹהָ מֵאוֹהֶלִי, הִנְעִרָה בְּתֶ־כְּרִיסָאוֹס, אֲשֶׁר בְּנֵי־הָאֲכִיִּים נִתְנוּהָ לִּי. אולם אַתָּה, אִם יֵשׁ בְּכוֹחֶךָ, הִגִּנִּי עַל יִלְדֶּךָ. בּוֹאִי לְאוֹלִימְפּוֹס וְהַתַּחֲנִּנִי אֶל זֶאֱסוֹ, אִם אִכֵּן אִי־פַעַם שִׁימַחַת אֶת לָבֹד בְּמִילָה אוֹ בְּמַעֲשֶׂה. (400-396) הִרִי פַעֲמִים רְבוּת. בֵּית אֲבִי שָׁמַעְתִּיךָ מִתְפָּאֶרֶת, עֵת סִיפַרְתָּ כִּי אֶת הַיַּחֲדָה בְּבִנְיֵה־הָאֱלֹמוֹת שָׁמַנְעַת אֶסוֹן מִבִּישׁ מִבֶּן־קְרוֹנוֹס הַשּׁוֹכֵן־בְּשַׁחֲרוֹר־עֲנָנִים. כֹּאֲשֶׁר יִתְרֵי דְרֵי הָאוֹלִימְפּוֹס רָצוּ לְכַבּוֹל אוֹתוֹ בְּשִׁלְשָׁלוֹת – הֶרָה, פּוֹסִידוֹן וּפֶלֶס־אַתֶּנָּה – (405-401) אַתָּה, הָאֵלָה, בָּאת וּשְׁחָרַרְתָּ אוֹתוֹ מִכְּבָלָיו. חִישׁ זִימְנָת אֶת בַּעַל־מֵאֵה־הַיִּדִּים³⁹ לְאוֹלִימְפּוֹס הַתְּמִיר. הָאֵלִים מְכַנִּים אוֹתוֹ בְּרִיאָרָאוֹס, אֵךְ בְּפִי כָּל

39 בְּמִתּוֹלֹגִיָּה הַיּוֹנוּתִית יִדּוּעִים שְׁלוֹשָׁה עֲנָקִים בַּעֲלֵי מֵאָה יָדִים וְחִמְשִׁים רֹאשִׁים: קוֹטוֹס, בְּרִיאָרָאוֹס וְגִיאָס, וְהֵם מִימֵי רֹאשִׁית הָעוֹלָם. הוֹרִיָּהם הִיוּ אוֹרְנוֹס (הַשְּׁמִים) וְגֵאִיָּה (הָאֶדְמָה). הַסִּיּוּדוֹס (תַּאֲוֹנוּנִיָּה 617-735) מִסְפָּר כִּיצַד הֵם סִייעוּ לְאֵלִים הָאוֹלִימְפִיִּים בְּמַלְחַמָּתָם בְּטִיטָאֲנִים.

בני האדם הוא אִיגִיאֹן⁴⁰ – שהרי עולה הוא בכוחו על אביו – והוא אם כן ישב לצד בִּן־קְרוֹנוֹס, מתנשא בתהילתו; (406-410) יראו מפניו האלים הברוכים ולא כבלוהו עוד. הזכירי לו עתה דברים אלה, שבי לצדו וחבקי את ברכיו, אולי יהיה נכון לסייע לטְרוֹיאֲנִים וידחוק את האֲכִיִּים, בעודם נקטלים, אל סביבות הים וירכתי ספינותיהם.⁴¹ כך יטעמו הם כולם את טעמו של מלכם, וגם יכיר בִּן־אֶטְרֵאוֹס, אֲגַמְמֶנוֹן המושל במרחבים, את שגעונו, באשר כלל לא הוקיר כבוד למעולה באֲכִיִּים.

אז ענתה לו תְּטִיס והזילה דמעה: "אבוי לי, ילדי שלי, מדוע גידלתי וטיפחתי אותך, אני שילדתך בסימן רע? הלוואי ידעת נחת לצד ספינותיך, ללא דמעות וכאב, (416-420) היות שגורל חיך קצר־מועד הוא ולא יארך הרבה. ועתה, נוסף על היותך קצר־ימים, היית גם לאומלל מכול. על כן ילדתך לגורל אכזר בהיכלי. אך בעצמי לאוּלִימְפּוֹס המכוסה־שלג ואומר דבר זה בעבורך לזאוס הנהנה־בברקו, אם יהיה נכון להקשיב. (421-425) אך אתה הישאר כעת ושב לצד הספינות מהירות־השיט, התמד בזעמך על האֲכִיִּים וחדל כליל מן המלחמה. הרי אתמול עשה זאוס דרכו אל אוֹקְאֶנוֹס⁴² לסעודה בקרב האֲיִתִיּוֹפִים החסודים, וכל האלים הלכו בעקבותיו. ביום השנים עשר ישוב לאוּלִימְפּוֹס, (426-430) ואז אלך

40 יש הסוברים כי פירוש השם איגיאון הוא "בנו של איגיאוס". משתמע משורה זו כי שפת האלים הייתה שונה במובנים מסוימים משפת בני האדם. יש עוד שלושה מקרים באיליאדה בהם מוזכר שוני בשמות בין שתי השפות, ראו להלן 2.813 (שם גבעה); 14.291 (שם ציפור); 20.74 (שם נהר).

41 הספינות עגנו כשחרטומן מופנה הימה וירכתיהן אל החוף. הן הוחזקו על ידי אבני־עוגן שהושלכו למים מצד החרטום, וכן על ידי חבלים שנקשרו מן הירכתיים אל החוף.

42 על פי התפיסה העתיקה, העולם הוא מעגל יבשות וימים שטוח המוקף מכל עבריו על ידי הנהר אוֹקְאֶנוֹס.

אל בית זאוס שמוסדותיו־נחושת, אפול לרגליו ואחבק את ברכיו; דומני כי ייעתר הוא."

כך דיברה והלכה לדרכה, אך אותו הותירה שם, כועס בלבו בעבור האישה יפת־המַחְגֹּרֶת אשר בכוח גזלו ממנו על־כורחו. אולם אוֹדִיסֵאוֹס (431-435) הגיע לכְרִיסֵה והוא מוביל את הֶקְטוֹמְכָה הקדושה. כאשר נכנסו אל הנמל רב־העומק, קיפלו מפרשיהם והניחו אותם בספינה השחורה; שחררו בזריזות את חבלי־התורן הקדמיים, הנמיכו התורן אל מחזיקו,⁴³ ובחתירת משוטים הנחו את הספינה קדימה אל המעגן. (436-440) הם השליכו את אבני־העוגן למים ובחבלים קשרו את הספינה לחוף מירכתיה. אז ירדו מהספינה אל שפת הים, הוציאו את הֶקְטוֹמְכָה לאֲפּוֹלוֹן היורה־למרחק, ומן הספינה חוצת־הימים ירדה ובאה כְּרִיסֵאִיס. אוֹדִיסֵאוֹס רב־התושייה הוביל אותה לאלתר אל המזבח, (441-445) הפקידה בידי אביה היקר, פנה אליו ואמר: "הו כְּרִיסֵס, אֲגַמְמֶנוֹן מלך בני האדם שלח אותי להשיב את בתך אליך, ולהעלות הֶקְטוֹמְכָה קדושה לפויבוס בשם הֶדְנָאִיס. זאת על מנת שנחלה את פני האדון, אשר זה עתה המיט ייסורים הֶרִי־אנחות על האֲרַגֵּאִיס."

(446-450) כך אמר, הפקידה בידיו והוא קיבל בשמחה את בתו היקרה. הם מיהרו וערכו את הֶקְטוֹמְכָה הקדושה לאל סביב המזבח הבנוי־לתלפיות. אז נטלו את ידיהם וחפנו בהן גרגירי־שעורה, ובקהלם נשא כְּרִיסֵס ידיו וַיִּתְפַּלל תפילה רמה: (451-455) "שמע אותי, בעל־הקשת־הכסופה הפורש חסותך על כְּרִיסֵה וקִילָה הקדושה, השולט בעוצמה על טַנְדוֹס: אמת כבר לפני שעת לתפילתי, הענקת לי כבוד ונגפת בחוזקה את צבא האֲכִיִּים. ובכל

43 היה זה מתקן עץ עשוי שני חלקים (ביוונית: ἱστοδόκη) באחורי הספינה שלתוכו הנמיכו את קצה התורן לאחר שחרור החבלים התומכים בו והטייתו לאחור.

זאת אף עתה מלא-נא משאלתי זו: (460-456) הסר כעת מן הַדְּנָאִים

את המגפה הנוראה.⁴⁴

כך דיבר בתפילתו ופויבוס-אפולון שמע אותו. אם כן, לאחר שהתפללו והשליכו מידיהם את גרגירי-השעורה, משכו תחילה לאחור את צוואר הקורבנות, שחטו אותם ופשטו את עורם; את הירכיים חתכו והפרידו, עטפו את העצמות (465-461) בשכבת שומן כפולה והניחו עליהן את נתחי הבשר הנא. הוקן העלה זאת באש על-גבי גורי-עץ ונסך ממעל יין אדמדם תוסס, ולצדו הצעירים אחזו קלשונים מחומשי-להב.⁴⁵ אולם לאחר שנשרפו הירכיים כליל ואף טעמו הם מן הקרביים, קצצו את שאר החלקים והתקינו אותם על שיפודים. (470-466) את הכול צלו בשימת-לב רבה ואחר-כך משכו מן האש. משפסקו מעמלם והכינו את הסעודה, נפנו וסעדו, ולבם לא חסר מאומה בסעודה השווה.⁴⁶ אך כאשר מילאו את תאוותם למשקה ולמאכל, מילאו הנערים את קערות-היין⁴⁷ עד שפתן (471-475) וחילקו המשקה לכולם, זאת לאחר שנסכו מגביעיהם. וכך כל היום היו נערי האֲכִיִּים מחלים את פני האל בריקוד ובשירת הלל עֲרֶכָה, מזמרים שבחו של היורה-למרחק; והוא שמע אותם ויתענג כלבו.

כאשר שקעה החמה וחשכה ירדה ובאה, (480-476) נשכבו לישון לצד חבלי הספינה. אך עת הופיעה אַאֹס⁴⁸ הרעננה, ורורת-האצבעות, אזי הפליגו בחזרה אל מחנה האֲכִיִּים הרחב. אַפּוֹלוֹן

44 קלשונים אלה שימשו לצליית האברים הפנימיים: הלב, הכבד, הכליות (להלן "הקרביים").

45 הסעודה מכונה "שווה" (במקור: δαιτὸς ἕσσης) משום שאיש בה לא קופה, וכל אחד קיבל את חלקו היאה.

46 קערות אלה (במקור: κρητῆρας) שימשו למהילת היין במים, ומהן היו מוזגים לכל המשתתפים בטקס/במשתה.

47 אלת השחר.

היורה-למרחק שלח להם רוח גבית טובה. הם העמידו את התורן ופרשו עליו מפרשיהם הלבנים, (485-481) והנה נשבה הרוח בלב המפרש; גל הארגמן⁴⁸ העלה שאון סביב שְׁדֵרִית הספינה הנעה, והיא האיצה על פני הגלים וביקעה לה נתיבה. משהגיעו אל מחנה האֲכִיִּים הרחב, גררו את הספינה השחורה על חול הים (490-486) במעלה החוף והתקינו תחתיה את הסמוכות הארוכות ליצבה. אז נתפזרו הם אל עבר האוהלים והספינות.

אך הוא התמיד בזעמו וישב אצל הספינות מהירות-השֵׁט, בנו של פֶּלֵאוֹס מזרעו של זֵאוֹס, אֲכִילֵס קל-הרגלים. לא הלך עוד כמנהגו לאספה המקנה-כבוד-לגברים, (495-491) לא עוד למלחמה, אלא נשאר שם ולבו עליו דָּן, עורג לזעקת הקרב וללחימה.

אולם כשהפציע השחר ביום השנים עשר למן המועד,⁴⁹ שבו יחד לאוֹלִימְפּוֹס כל האלים הנצחיים וזֵאוֹס הובילים. אך תָּטִיס לא שכחה את מצוות (500-496) בנה שלה, אלא השכימה קום ועלתה מגלי הים אל השמים הרחבים, אל אוֹלִימְפּוֹס. היא מצאה את בן-קְרוֹנוֹס המשקיף-למרחב יושב בנפרד מן האחרים בשיא פסגותיו של אוֹלִימְפּוֹס רב-הרכסים. התיישבה היא למולו, אחזה ברכיו (505-501) בידה השמאלית, ובימנית נגעה בסנטרו, פנתה בתחינה לזֵאוֹס המלך בן-קְרוֹנוֹס ואמרה: "זֵאוֹס אבינו, אם אי-פעם הועלתי לך בקהל בני-האלמוות במילה או במעשה, מלא משאלתי זו: כבד את בני, אשר קצרי-ימים הוא מכול. (510-506) עתה אֶגְמָמֶנוֹן מלך בני האדם חילל את כבודו, תפס את תשורתו ויחזיק בה, הן בעצמו גזל אותה. אך אתה, זֵאוֹס האולימפי הנבון-בעצה, פֶּפֶר אות; הפקד עוצמה בידי הטרֹיָאֲנִים עד אשר יכפרו האֲכִיִּים על עוונם כלפי בני ויאדירו את כבודו."

48 צבעו הכהה של הים נמשל לעתים קרובות ליין ולצבע השני.

49 כלומר היום בו שוחחו אכילס ותָטִיס. ראו שורות 421-425.

(511-515) כך דיברה; אך זאוס אוצרה-עננים לא השיב לה מילה, אלא ארוכות ישב והחריש. אולם תטיס, כאשר חיבקה את ברכיו, המשיכה לאחוז ודבקה בהן ושאלה שוב בשנית: "הבטח לי זאת באמת והנדר ראשך לך, או סרב – הרי הפחד אינו מושל בך – על מנת שאדע היטב (516-520) עד כמה בזויה הנני מכל האלים."

בטרדתו הגדולה פנה אליה זאוס אוצרה-עננים ואמר: "לבטח זהו עסק ביש, משום שתצויו עלי להתכתש עם הָרָה, עת תעלה היא חמתי במילות תוכחה. גם בימים כתיקונם מתגרה היא בי תמיד בקהל האלים בני-האלמוות (521-525) וטוענת כי אני מסייע לטרואנים בקרב. אך את שובי עתה על עקבותייך, פן הָרָה תבחין בך. אני אדאג לעניינים אלה כדי שאוכל להגשים. בואי, אניד ראשי עבורך כדי שתאמיני: הן מבחינתי אין גדול מזה האות בקרב בני-האלמוות: (526-530) לא אוכל לחזור בי ממילתי, לא שווא תהא הבטחתי וחסרת-מימוש, כאשר אך-פעם אניד ראשי בהסכמה."

אמר בן-קרונוס והנהן בגבותיו השחורות. נעו וגרעו התלתלים נוטפי-האמברוסיה⁵⁰ על ראשו האלמותי של המלך, ויטלטל הוא את אולימפוס הנישא.

(531-535) לאחר שהתדיינו השניים כך, נפרדו דרכיהם: היא זינקה מאולימפוס הבהוק אל הים העמוק, וזאוס שם פעמיו אל ארמונו. ויקומו האלים כולם לקראת אביהם; אף לא אחד העז להישאר בכיסאו כאשר הלך והתקרב, אלא כולם עמדו למולו לברכו. (536-540) אז התיישב בכס-מלכותו, והָרָה הביטה בו והיטב ידעה כי תטיס כסופת-הרגליים, בתו של זֶקֶן הים, באה עמו בדבריה

50 האמברוסיה והנקטר הם, בהתאמה, המזון והמשקה של האלים. כמו כן אזכור מעלה קונוטציה של אלמותיות. הביטוי בשורה שלפנינו ממחיש את ריח הניחוח התמידי שעלה משערו של זאוס.

עצה. מיד פנתה אל זאוס בן-קרונוס במילים עוקצניות: "מי שוב מבין האלים, ערמומי שכמותך, בא עמך בדברי עצה? (541-545) תמיד יקר ללכך לחשוב בסתר ולחרוץ משפט הרחק ממני. מעולם לא הסברת לי פנים, לא היית נכון לומר לי מילה על אודות שיקולך."

אז ענה לה אב בני האדם והאלים: "הָרָה, אל-נא תקווי לדעת את כל ציוויי; (546-550) יכבד עלייך הדבר על אף היותך רעייתי. אולם, את שמן הראוי לשמוע, לא יהא איש מבין האלים ולא מבני האדם אשר יקדים וידע זאת לפניך. אך את אשר אעדיף לשקול במחשבתי הרחק מהאלים, אל תשאלי פרטי דברים אלה ואל תחקרי על אודותם."

(551-555) אז ענתה לו הָרָה הגבירה יפת-העין:⁵¹ "בן-קרונוס הנורא מכול, איזהו הדבר אשר אמרת? מניי-קדם לא אשאלך דבר, אף לא אחקרך, אולם אתה חשוב-לך בשלווה כל אשר תחפוץ. עתה קיים חשש נורא בלבי שמא (556-560) תטיס כסופת-הרגליים, בתו של זֶקֶן הים, הטתה את דעתך. הרי עם שחר התיישבה בקרבתך וחיבקה את ברכיך. לדעתי הנהגת לה בראשך שבועת אמת, כי תוקיר כבוד לאֶכִּילֶס ותמיט חורבן על רבים בצי ספינות האֶכִּיים."

ענה לה זאוס אוצרה-עננים, פנה אליה ואמר: (561-565) "גבירתי היקרה, תמיד עסוקה את במחשבות ואינני חומק מעינך. אך בכל מקרה אין בכוחך לעשות מאומה, כי אז תרחקי יותר מלבי, ועבורך רק יקשה הדבר. אם כך הם פני הדברים, לבטח זו הדרך היקרה ללבי; אך את שתקי ושבי, צייתי למילתי (566-570) פן לא יועילו

51 במקור מופיעה המילה βῶπις שפירושה "בעלת עיני הפרה", כלומר בעלת עיניים עגולות וגדולות, שהן סימן ליופי. השוו לתיאור עיניה של אתנה (הערות 7, 23).

לך כל האלים אשר באולימפוס, כאשר אך אתקרב ואשלח כך את ידי העצמות.⁵²

כך דיבר, והרה הגבירה יפת־העין פחדה, ישבה חרישית וכופפה את לבה. ויתעצבו האלים דרי הרקיע ברחבי ארמונו של זאוס, (571-575) ובקרבם הפיסטוס,⁵³ האומן המהולל, פתח במילים וידבר על לב אמו היקרה, הרה לבנת־הזרועות: "אכן יהיה זה עסק ביש ולא נוכל עוד לשאתו, אם תמשיכו שניכם כך לריב בגין בנייתמותה ותנהיגו סכסוך בקרב האלים. אף הסעודה (576-580) המעולה לא תנעם במאומה, כאשר עניינים פחותי־ערך מעיבים עליה. אנסה לשכנע את אמי – והיא עצמה תבין זאת – לפייס את זאוס, אבי היקר, כך ששוב לא ירגזו אבינו ויפריע את שלוות הסעודה בקרבנו. שכן אם אך ירצה האולימפי משליך־הברק, (581-585) אזי ידיח את כולנו מכיסאותינו, כי עצום כוחו עד מאוד. אך את שכי את לבו במילים רכות, ומיד אז יטה האולימפי חסדו לכולנו."

כך דיבר חניק ממקומו, שם בידי אמו היקרה את גביע־היין כפול־הירית וישא אליה דברו: (586-590) "גלי איפוק, אמי, ושאי בנטל על אף עוגמת נפשך, פן אראך בעיני מוכה ונחבטת, ואם גם יקרת לי ולבי עלייך דואב, לא אוכל לסייע לך. הרי האולימפי הנו יריב אכזר לכל אשר יתמודד נגדו. הן כבר לפניכם, עת השתוקקתי לבוא להגנתך, (591-595) תפס אותי ברגלי והשליכני מסף־ביתו השמימי. יום תמים נטלטלתי מטה ועם שקיעת החמה נפלתי בלמנוס."⁵⁴ רוח־חיים הייתה בי אך מעט. שם, אחר שנפלתי, מיהרו בני־הסינטיים והביאו לי מזור."

כך דיבר. חייכה הרה, האלה לבנת־הזרועות, (596-600) ובחיוך קיבלה בידה את הגביע מבנה. והוא דולה נקטר מתוק מקערת־היין ומחזגו לכל האלים האחרים, כפי תורם משמאל לימין. צחוק אשר שובע לא ידע נייער אז בקרב האלים הברוכים, עת חזו בהפיסטוס נחפז ומתנשף ברחבי הארמון.

(601-605) כך סעדו הם כל היום עד שקיעת החמה, ולבם לא חסר מאומה בסעודה השווה, אף לא בצלילי הנבל היפה להלל שעליו פרט אפולון, ולא בנעימת המוזות ששרו בקולן הערב וענו אחת לרעותה בשירתן.

אולם משדעך אור השמש הבהוק, (606-610) ביקשו מנוחתם והלכו איש איש לביתו, מקום משכנו אשר הפיסטוס, נכה־הרגליים המהולל, הקים עבורו ברעת ובהשכל. זאוס האולימפי משליך־הברק עלה על יצועו, שם לפניו היה נוהג לנום עת באה עליו שינה מתוקה. (611) שם עלה על משכבו ונרדם, ולצדו הרה, היושבת בכס הזהב.

52 אל הנפחים והאש, בנם של זאוס והרה.

53 האי למנוס בים האגאי היה מקודש להפיסטוס. תושבי האי היו הסינטיים.